

МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТА ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Регулювання міжнародної торгівлі має на меті, перш за все, формування більш прозорого та передбачуваного торговельного середовища міжнародних економічних відносин між країнами в ході товарного обміну, в тому числі урегулювання корпоративних торговельних зв'язків задля інтенсифікації експортно-імпортних відносин.

Однак при виході національних виробників на ринки іншої країни, тобто реалізації стратегії експортної орієнтації, вони стикаються з численними бар'єрами як тарифного, так і нетарифного характеру (рис. 1).

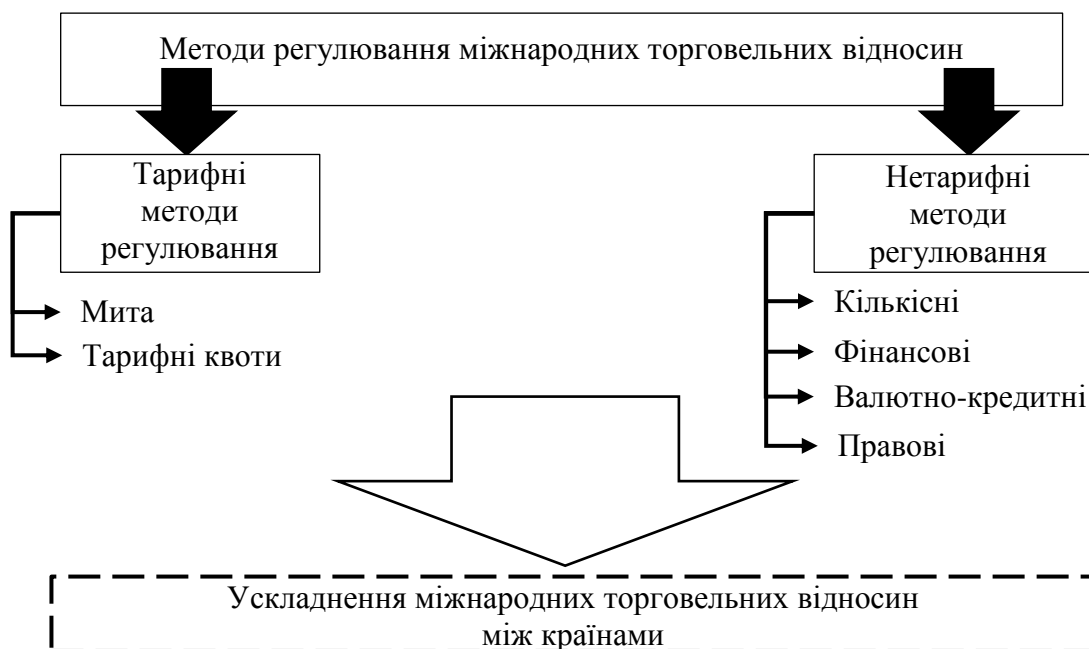

Рис. 1. Методи регулювання міжнародних торговельних відносин

До тарифних методів регулювання економіки країни відносять мита та тарифні квоти, що формує так званий «некомфортний клімат» для постачальника (експортера). Величина мита стимулює або стримує вихід на ринок. Зауважимо, що в цілому протекціонізм в світі зменшується, проте на разі нині надзвичайно гостро постає питання торгових війн найбільших експортерів та імпортерів, що продиктовані прагненням захисту внутрішніх ринків. При цьому тарифні квоти по своїй суті виконують завдання оптимізації застосування тарифних методів регулювання з точки зору провадження селективної торговельної політики в межах вимог дво- та багатосторонніх торговельних угод.

Проте, на даний момент тарифні методи регулювання торговельних відносин, хоча і мають досить значний вплив на інтенсивність експортно-імпортних операцій, однак втрачають цей вплив поряд з посиленням обмежувального впливу нетарифним методів регулювання.

До нетарифних методів регулювання зовнішньоторговельної діяльності відносяться:

1) кількісні (квотування, ліцензування, «добровільні» обмеження експорту), які визначають кількісний вимір обсягів товарів, які можуть бути ввезені чи вивезені. Також дані обмеження (на кількість товарів від тієї чи іншої країни) є формальними, проте

достатньо непрозорими. Крім того, крайнім випадком використання квот є ембарго, тобто повна заборона на ввезення товарів.

2) фінансові (субсидії, експортне кредитування), які є методами стимулювання експорту та стимулюють національних виробників до інтернаціоналізації діяльності та виходу на іноземні ринки. В цьому, з одного боку, проявляється схильність країни до активної реалізації експортоорієнтованої зовнішньоторговельної стратегії, проте, з іншого, - вказує на низьку конкурентоздатність національних товарів на світовому ринку;

3) валютно-кредитні (зміна валютного курсу, валютні обмеження, валютна інтервенція), що спрямовані на обмеження імпорту товарів. Це виявляється у тому, що для країни-постачальника зменшується привабливість внутрішніх ринків окремих країн, які вводять відповідні обмеження, що зменшує експорт товарів до таких країн;

4) правові (торгові угоди, правові режими та принципи (національний, преференційний, найбільшого сприяння, свободи транзиту, транспарентності та нотифікація), санітарні та фітосанітарні вимоги, технічні бар'єри та інші). І хоча даний вид нетарифних методів регулювання широко використовується на світовому рівні, за рахунок існуючих правових обмежень та обумовленої цим складності ведення бізнесу, привабливість ринків таких країн в очах експортерів зменшується.

Enabling Trade Index [1] демонструє перспективи розвитку торгівельних відносин між країнами. Зокрема, Україна посіла 95 місце у світі у 2016 році. Відповідно, для активізації торгівельних відносин Україна мало приваблива, оскільки не має значних конкурентних переваг на світових ринках продукції, окрім сировинної, а слабо розвинена система логістичних маршрутів та транспортна система (автодорожнє господарство та матеріально-технічна база транспортних компаній) є застарілою. Також відсутність провадження ІТ-технологій у виробничій сфері та сфері комунікацій, а також відсутність умотивованих та кваліфікованих працівників в даному секторі економіки також становить значний компонент аналізу для складання досліджуваного індексу.

World economic forum виділяє 12 сегментів найбільших проблем виходу країн (зокрема, України) на світові ринки, що стримують інтенсифікацію зовнішньоторговельних операцій. Вони продемонстровані на рис. 2.

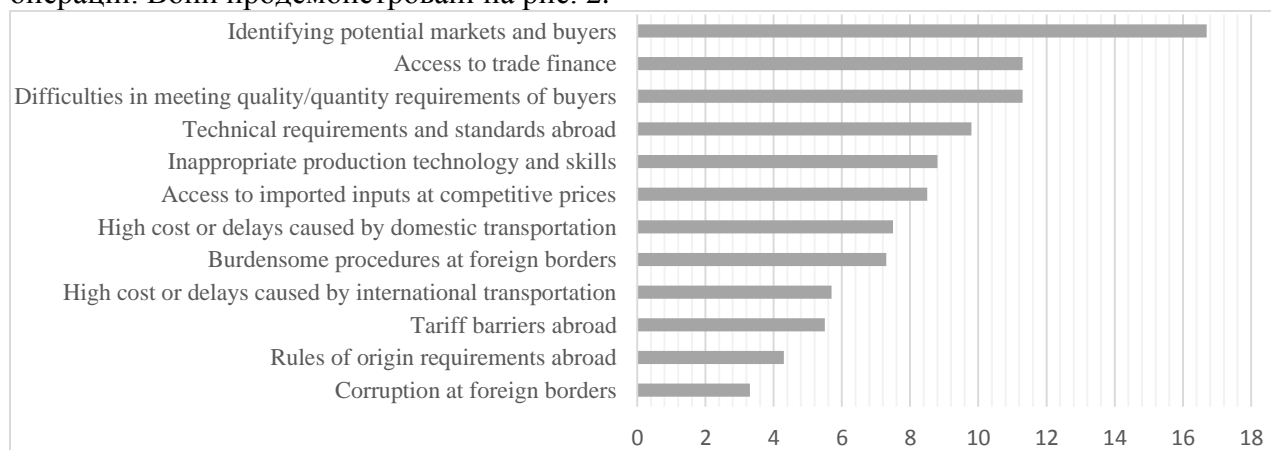

Рис. 2. Проблеми, які найчастіше виникають у експортерів

Виходячи з рис. 2 видно, що найбільш проблемними питаннями активізації експортно-імпоротної діяльності для нашої держави є:

- визначення потенційних ринків збуту та покупців;
- доступ до фінансових ринків;
- складність досягнення відповідності товарів за кількістю та якістю вимогам покупців (надалі це переходить у їх невідповідність технічним вимогам та стандартам у країні призначення українських товарів);
- технічні вимоги та стандарти за кордоном;
- доступ до справедливої цінової конкуренції з іншими імпортними товарами;
- незадовільна якість транспортних засобів та сполучень, що викликає затримки на митній території України;

- проблемність проходження процедур на кордонах інших країн, що обумовлюється процедурою митного оформлення на митних формальностей для товарів з нашої країни;
- збільшення витрат за рахунок підвищення ціни та збільшення витрат за рахунок сплати пені чи неустойки у зв'язку з затримками чи проблемами, що виникають у зв'язку з транспортуванням товарів робіт та послуг;
- існуючі митні бар'єри, що є проблеми для виходу на ринки країн-імпортерів, але СОТ провадить політику до усунення бар'єрів міжнародної торгівлі, зокрема зниження рівня торгових мит;
- формування вимог до походження товарів, що має на меті сформувати оригінальність товару та його відповідність вимогам, зокрема щодо захисту прав інтелектуальної власності, а також їх практична потреба для застосування преференційних режимів та режиму вільної торгівлі;
- корупція на кордонах України та інших країн.

Виходячи з цього Україна має багато проблем в формуванні та створенні інституційного середовища торговельних відносин з іншими країнами, про це зокрема свідчить і показники складності та обтяжливості митних процедур. Зокрема, обтяжливість митних процедур є однією з основоположних складових Індексу (ефективності та прозорості управління кордоном), що мають пряме відношення до формування привабливості країни чи підвищення її конкурентоспроможності на світових ринках. Детальніше їх характеристика визначена в таблиці 1.

Таблиця 1.

**Компоненти обтяжливості митних процедур та показники України
у 2016 р. [1]**

	<i>Показник</i>	<i>Кількісне вираження</i>
1	Складність процедур імпорту: обтяжливість складання документів, год. (Time to import: Documentary compliance/hours)	168.0
2	Складність процедур імпорту: обтяжливість проходження митного кордону, год. (Time to import: Border compliance/hours)	72.0
3	Витрати на процедури імпорту: обтяжливість складання документів, дол. США (Cost to import: Documentary compliance/ US\$)	212.0
4	Витрати на процедури імпорту: обтяжливість проходження митного кордону, дол. США (Cost to import: Border compliance/ US\$)	100.0
5	Складність процедур експорту: обтяжливість складання документів, год. (Time to export: Documentary compliance/hours)	96.0
6	Складність процедур експорту: обтяжливість проходження митного кордону, год. (Time to export: Border compliance/hours)	26.0
7	Витрати на процедури експорту: обтяжливість складання документів, дол. США (Cost to import: Documentary compliance/ US\$)	292.0
8	Витрати на процедури експорту: обтяжливість проходження митного кордону, дол. США (Cost to import: Border compliance/ US\$)	75.0
9	Нерегулярні платежі та хабарі (Irregular payments and bribes: imports/exports)	2.6

Зокрема, затрати часу на документарний контроль та проходження митних процедур при імпорті та експорті товарів свідчить про недоліки експортного стимулювання підприємств до здійснення експортних операцій. Але, перш за все, для реформування системи регулювання торговельних відносин, слід змінювати внутрішній ринок та його стандарти щодо продукції, а отже структурно перебудовувати економіку, забезпечуючи підвищення її складності. Це сприятиме формуванню національних товарів, які є конкурентоспроможними на світових ринках не тільки за ціною, а у за якістю.

Список джерел:

1. *The Global Enabling Trade Report 2016 / World Economic Forum. URL: <http://reports.weforum.org/global-enabling-trade-report-2016/>*